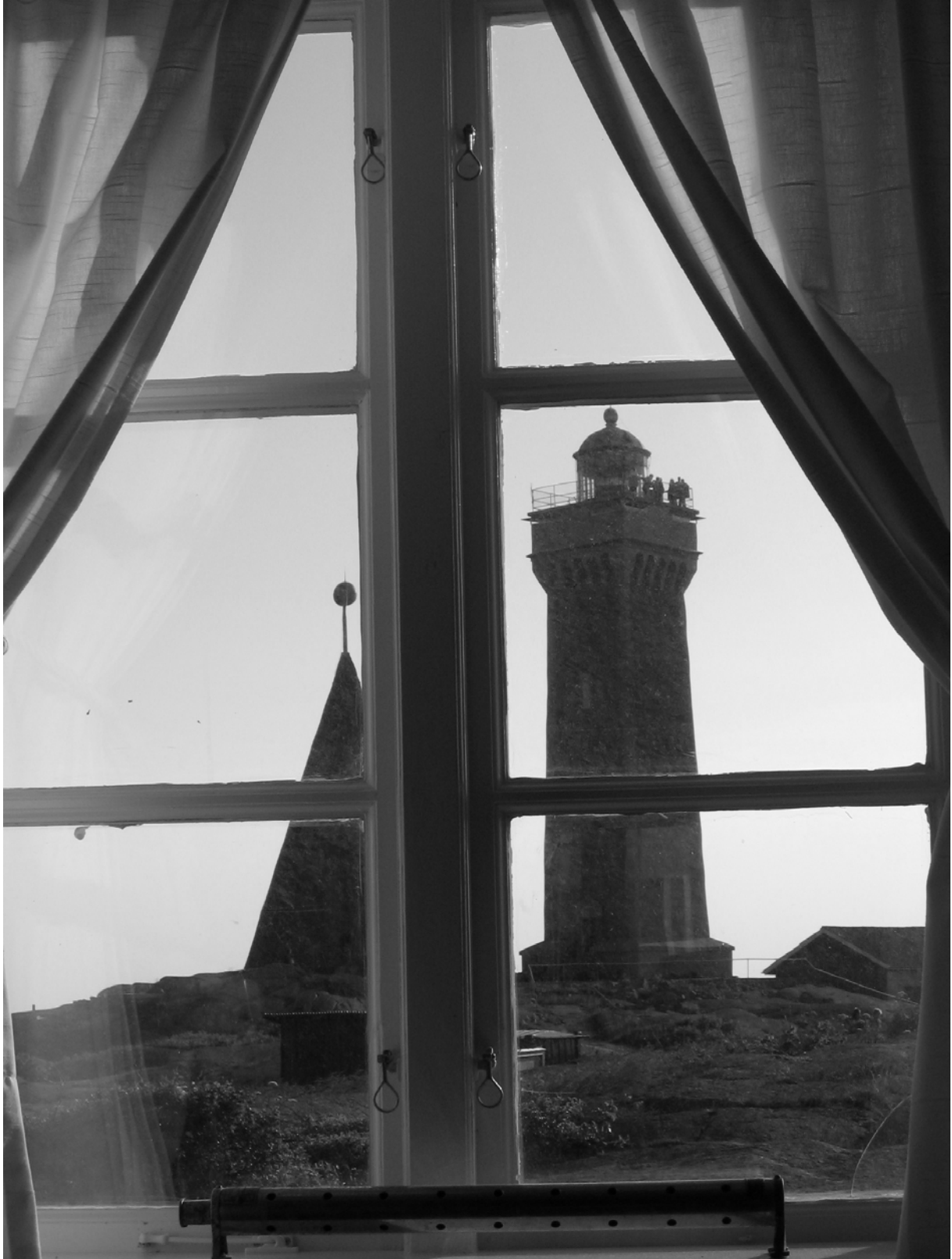

Medlemstidning för Öckeröarnas Släktforskarförening
Nr 2   2008   Årg 10

Styrelsen år 2008

Ordförande	Sture Olofsson	96 14 51
V ordförande	Hans Taremark	96 73 25
Kassör	Helene Sörensson	96 71 55
Sekreterare	Agneta Zachariasson	96 50 41
Ledamot	Gunnar Alexandersson	96 75 70
Ledamot	Claes-Göran Sörensson	96 93 38
Ledamot	Lena Knutsson	96 17 88
Suppleant	Roland Vejfors	96 76 14
Suppleant	Carl-Olof Olausson	96 62 31

Styrelsen meddelar

- **Hemsidan** – på föreningens hemsida www.oosf.se kan ni hitta namn, adress, mail, telefonnummer till styrelsen. Hör gärna av er till oss med idéer, funderingar, förslag, frågor osv.
- **Fotografier** - Har ni några fotografier som ni vill dela med er av till vår hemsida? Hör av er till Hans på adress webmaster@oosf.se . Gamla fotografier är alltid intressanta.
- **Föreningens postgironr 71 19 28 - 2**
- **Bingolotter.** Stöd föreningen genom att prenumerera på Bingolotter. När ni anmäler er som **prenumeranter** skall ni uppge att ni vill stödja Öckeröörarnas Släktforskarförening.
- **Arkivens Dag 8 november – Öckerö Kommunarkiv** Vi träffas på parkeringen utanför kommunhuset kl 10:00. Anmälan om medverkan lämnas till agneta@oosf.se eller 965041 och då vill vi även ha reda på om det är något speciellt ni vill titta på så att arkivarien kan ta fram materialet. Mer info kommer längre fram i tidningen.
- **Höstmötet 15 nov** – Vi träffas kl 15 i Hönö Missionskyrkas samlingsal för att lyssna på något intressant. Mer info kommer att sättas upp i forskarsalen. Välkomna.

• Årsavgiften – Kassören meddelar att det fortfarande är många som inte har betalt in medlemsavgiften: 100 kr för enskild medlem och 150 kr för familjen. Uppge namn och mailadress på avin. Betala till pg 71 19 28 - 2

Välkommen som medlem!

Som medlem i Öckeröarnas Släktforskarförening har du fri tillgång till databaserna i Genline, Arkiv Digital och SVAR. Du behöver således inte köpa egna abonnemang utan kan släktforska på församlingar i hela Sverige helt gratis under huvudbibliotekets öppettider. Du inbjuds till föreläsningar, studiebesök, kurser och resor, oftast utan kostnad. Du får möjlighet till kvalificerad hjälp i din forskning varje måndag under höst och vår. Om du är intresserad är du välkommen att själv delta i tolknings- och registreringsarbete, viktigt för

nutida och framtida släktforskare. Två gånger per år får du en medlemstidning, där du dessutom gärna får medarbeta själv med artiklar om din egen släkt eller annat intressant ur släktforskningens värld. Inte minst får du möjligheten till givande diskussioner och debatter med andra släktforskare. För allt detta betalar du endast en medlemsavgift om 100 kr per person eller 150 kr per familj. Styrelsen är mycket tacksam om den som av någon anledning missat att betala medlemsavgiften i år passar på i god tid före årsskiftet!

Ordföranden har ordet

Efter en i stort sett bra sommar närmar sig nu höstens forskarsäsong. Släktforskarstyrelsen på riksplanet är i viss gungning med betydande ekonomiska problem och förändringar i styrelsen. Bland annat lämnar förbundsordföranden Ted Rosvall sin post efter åtta år och vår kände göteborgske släktforskare Kent Andersson går i pension samtidigt som hans forskarstuga i Västra Frölunda tyvärr stängs. En rapport från förbundsstämman i Malmö finns på annan plats i denna tidning. Det känns bra att kunna konstatera, att vår förening än så länge inte är utsatt för riksförbundets problem. Vår ekonomi är stabil och årsmötena har hittills avlöpt i lugnets tecken. Däremot kan det kännas som om det finns ett visst

behov av förnyelse av vår verksamhet. Styrelsen har därför inlett en diskussion om innehållet i programmet för det närmaste året.

För den som släktforskar hemma med hjälp av datorn kommer det att bli ännu lättare i framtiden. Sekretessgränserna har ändrats och nu kommer man att kunna läsa kyrkoböckerna på nätet en bra bit in på 1900-talet – om man abonnerar på exempelvis Genline eller Arkiv Digital. Den senare firman har dessutom gått samman med en tidigare konkurrent och därmed kommer stora delar av kyrkoboksmaterialet från södra Sverige att snabbt bli tillgängligt. Men släktforskning kan aldrig bli enbart en verksamhet på hemmaplan. Landsarkiven och föreningarna

kommer alltid att vara nödvändiga komplement till materialet på nätet. På arkiven finns handlingar som nog aldrig kommer att digitaliseras och som måste läsas på plats och i föreningsarbetet finns den absolut nödvändiga möjligheten till personlig kontakt och diskussion kring de problem som alltid uppstår i samband med forskningen. Vi fortsätter därför med våra måndagsträffar på Öckerö bibliotek och tar gärna emot nya deltagare, som behöver hjälp i sin släktforskning. Och förresten inte bara nya. Ju längre man håller på ju mer inser man att ens forskning kan bli både snabbare och säkrare om man tar vara på andras erfarenheter och

goda råd. Välkommen till biblioteket varje måndag under hösten mellan kl 17 – 20!

Till sist: Släktforskningen och hembygdsforskningen ligger många gånger mycket nära varandra. Därför har styrelsen beslutat inleda ett närmare samarbete med Höno Hembygdsförening. Ett första resultat av detta kommer att märkas i samband med den sedvanliga adventsmarknaden i Höno Klåva, som denna gång äger rum 29 – 30 november.

Välkommen till höstens föreningsarbete!

Sture Olofsson
Ordförande

Studiebesök på kommunarkivet

Lördagen 8 november får vi möjlighet att besöka arkivet i Öckerö kommunhus. *Vi träffas på parkeringsplatsen utanför kommunhuset kl 10 och arkivet kommer att vara tillgängligt fram till kl 14.* Vår ciceron blir kommunens arkivarie Linda Velander. Kommunarkivet innehåller mycket av intresse för oss släktforskare när vi söker nya kunskaper om våra förfäder och deras levnad. Här följer en sammanställning av något av det vi kan hitta i hyllorna:
Handlingar från skolstyrelsen med början 1877 (matriklar, dagböcker, examenskataloger, betyg, arbetsordningar, om skolans historia)
Handlingar beträffande Höno enskilda realskola och kommunala realskolan

Kommunalnämndens handlingar från 1863 och framåt
Kommunalfullmäktiges handlingar från 1919 och framåt
Kommunalstämman's handlingar från 1892 och framåt
Manuskriptet till "Öckerö socken"
Handlingar från Öckerö sockens biodlarförening
Arkiv för Rörö och Björkö byggnadsnämnder
Arkiv för municipalsamhällena på Källö-Knippla, Hälsö, Höno och Kalvsund
Biblioteksföreningarnas arkiv

Slutligen ett exempel på kuriosa i arkivet: Här finns också handlingar om en insamling till vår bekante doktor Ljunggren!

Släktforskardagarna i Malmö

Sveriges Släktforskarförbunds årliga sammandragning av släktforskare från hela landet ägde denna gång rum i Malmö lördagen 30 augusti. Inte mindre än 151 ombud för släktforskarföreningar från Gällivare i norr till – naturligtvis - många skånska föreningar hade hörsammat kallelsen till årets förbundsstämma. Det betydde, att ungefär 65 % av alla behöriga delegater fanns på plats i konferenscentret Europaporten inte långt från Malmö stadion. Förbundsstämman hade på fredagen föregåtts av tre konferenser för respektive ordförande, cirkelledare och redaktörer. Arrangörer var Malmö Släktforskarförening, som hade lagt ner ett jättearbete för att få allt att flyta. Huvudtemat för de många föreläsningarna i samband med förbundsstämman var freden i Roskilde 1658, alltså för 350 år sedan. Som vanligt inramades förbundsstämman av mängder av utställningar, där inte mindre än 100 företag och föreningar tog vara på möjligheten att presentera sig. Stämman hade föregåtts av en rätt intensiv debatt om ekonomi och personfrågor och det var därför med vissa funderingar om hur det hela skulle avlöpa som jag bänkade mig i Europaportens stora sal.

Efter sedvanliga inledande procedurfrågor behandlades förbundsstyrelsens årsredogörelse och revisorernas berättelse. Någon större debatt blev det inte men bland annat ställdes frågor om den kommande nedläggningen av den populära Forskarstugan i Göteborg och kommenterades naturligtvis släktforskarförbundets fortsatta kärva ekonomiska ställning. På revisorernas förslag beviljades styrelsen i varje fall

ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret. I detta sammanhang beslutade stämman också att höja organisationsavgiften per föreningsmedlem från 9 till 12 kronor med början 2009.

Sedan vidtog stämmans behandling av inte mindre än tretton motioner, som behandlade allt från ett förslag om ett pris för bästa kyrkogård till fem skilda motioner om samma sak, nämligen avskaffande av avgiften för att delta i Anbytarforum på förbundets hemsida. Förbundsstyrelsen hade naturligtvis lagt ett förslag till beslut på alla tretton motionerna och i stort sett bifölls alla styrelsens förslag (i något fall med en mindre redaktionell ändring).

Därefter följde personvalen. Ted Rosvall, förbundsordförande sedan åtta år, hade avböjt omval tillsammans med flera andra i styrelsen. Till ny ordförande för Sveriges Släktforskarförbund valdes nu i stället Barbro Stålheim, Stigtomta, och övriga nya i styrelsen blev Björn Jönsson, Hedekas, Gunilla Didriksson, Lindesberg, Ewert Arwidsson, Göteborg, och Birgitta Larhm, Avesta. Här nominerade stockholmsföreningen en egen kandidat trots att tiden för stämman egentligen hade gått ut. Förbundsstämman beslutade dock med stor majoritet att följa valberedningens förslag. Efter fyra timmar hade så alla punkter på dagordningen avhandlats och årsstämman avslutades faktiskt i större enighet än stämman 2007. Visst fanns det märkligt annorlunda åsikter och onödiga personangrepp också denna gång men de allra flesta delegater hölls sig trots allt inom anständighetens ramar.

Sture Olofsson

---

384 sidor släktforskning för 100:-

Föreningen kan nu tillhandahålla Henrik Karlssons bok "Havet var vårt liv" till det facila priset av 100:-Henriks bok innehåller mängder av fakta om släkter och personer i gammal tid av intresse för den som forskar kring Öckerö socken. Författarens sedvanliga noggrannhet borgar för att alla uppgifter i boken håller hög kvalitet och källförteckningen ger goda möjligheter att hitta rätt i en fortsatt forskning. Boken rekommenderas och kan köpas genom Rolf Nilsson, tfn 96 70 32.

Ansvariga för forskarkvällarna hösten 2008

Måndag 1 september	Sture Olofsson
Måndag 8 september	Claes-Göran Sörensson
Måndag 15 september	Sture Olofsson
Måndag 22 september	Sture Olofsson
Måndag 29 september	Claes-Göran Sörensson
Måndag 6 oktober	Agneta Zackariasson
Måndag 13 oktober	Gunnar Alexandersson
Måndag 20 oktober	Sture Olofsson
Måndag 27 oktober	Gunnar Alexandersson
Måndag 3 november	Claes-Göran Sörensson

Måndag 10 november	Agneta Zackariasson
Måndag 17 november	Lena Knutsson
Måndag 24 november	Hans Taremark
Måndag 1 december	Hans Taremark
Måndag 8 december	Sture Olofsson

Dags för studiecirkel i höst?

Vår aktiva medlem Birgitta Taremark har tipsat om att det kanske är dags att ta ett nytt steg inom släktforskningen. Hon föreslår, att vi startar en studiecirkel kring släktrönikan. En släktrönika eller släktbok kan naturligtvis vara mer eller mindre omfattande. Allt beror givetvis på tillgången till material och den tid man är beredd att lägga ner på arbetet. Men en väl genomarbetad släktrönika är verkligen något att lämna vidare till kommande generationer. Ett exempel på hur man bygger upp en släktrönika kan du hitta på hem.bredband.net/gottfries. Med denna annons undersöker vi nu intresset för en studiecirkel. Intresseanmälan senast 1 oktober till sture@oosf.se eller 96 14 51 (Sture Olofsson).

Erik och Alfrida Forsberg anno 1912.

Insänt av Roland Vejfors

Fotot visar Erik och Alfrida med barnen Erland, Ernst och Kerstin. Kerstin i dopklänning, fotot är från Kerstins dop den 10/12 1912. Man får förmoda att det var en lycklig dag i deras alltför korta liv. Fotot visar ett ganska vanligt arbetarhem runt sekelskiftet. Kerstin döps 10 december 1912 och dör 19 februari 1913, 3,5 månader gammal. Familjen får ytterligare tre barn varav den sist födde dör endast åtta månader gammal.

Erik dör i januari 1922 och lämnar Alfrida ensam med fyra barn, utan möjlighet att försörja sig.

Hon måste gifta om sig för att

överleva. 1924 skall hon föda sitt sjunde barn, men hon och barnet dör. Fyra barn står nu utan föräldrar. Barnen skall bortadopteras genom kommunens försorg till olika familjer. En syster till Alfrida klarade inte av denna tragedi utan tog sig an tre av barnen, två pojkar och en flicka. Flickans namn var Karin och hon blev så småningom min mor.

Familjen bodde i en lägenhet som låg nedanför Ramberget, strax intill ättestupan och där moskén skall byggas.

Annicka på Vinga

Insänt av Gunnar Alexandersson

Jag köpte boken Vinga ön mitt i världen för några år sen och blev intresserad av vissa personer som har anknytning till våra öar. Där kan man läsa om de första fyrmästarna som ofta kom från våra öar. En av de första var Ludvig Larsson från Knippla. Han började när den första fyren blev färdig år 1841 och tändes 1 nov samma år. Av någon anledning kom Annicka Eriksdotter från Säve, född den 2 feb.1808, till Vinga år 1842 hon var då 34 år gammal. Tidigare hade hon varit piga hos Carl Reinhold Rabe på Björkö och Kommunister O.J. Tegnander på Öckerö. Annickas föräldrar var fiskaren Erik Andersson och Johanna Larsdotter (hon var från Öckerö).

År 1842 var Ludvig Larsson från Knippla fyrmästare på Vinga, han var den förste som blev anställd på Vinga hos Förvaltningen av Sjöärenden föregångaren till Lotsstyrelsen. Annicka skötte en del vakthållning och efter ett år blev hon anställd som fyrbiträde av Förvaltningen för Sjöärenden. Hon blev då den andra personen som blev anställd på Vinga och bland de få kvinnor som har varit anställda på en fyrplats. Hon fick 150 riksdaler om året, de var samma lön som sina kollegor. Hon var fyrvakterska mellan åren 1843-46 och 1857-59.

År 1844 anställdes det en tredje person Olof Persson född på Björkö den 18 april 1822, han senare blev fyrvaktare. Hans föräldrar var Per Svensson och Kerstin Nilsdotter . Olof var 22 år när han kom till Vinga och blev senare kallad "Wingsen" eller "Fyr-Olle". Tidigare hade han varit dräng på Öckerö. Trots den stora ålderskillnaden på 14 år, så fattade Annicka och Olof tycke för varandra.

Så en vacker dag i maj 1846 blev Annika gravid. Olof var 24 och hon var 38 år. Efter nio månader födde hon sonen Karl den 2 feb 1847. De vigdes senare på Styrö den 30 Maj 1847. Hon fick nu lämna sin tjänst som fyrbiträde och ta hand om barnet.

Paret fick ytterligare en son, Petter Edvard född 1849 26 okt. När pojkarna var 10 och 12 år blev hon åter anställd som fyrbiträde . Det var åren 1857-59. År 1849 blev en annan piga på Vinga gravid och fadern var Olof. Olof fick för detta 8 dagars arrest för "fel i tjänst och oanständigt förhållande. Sedan drog de 5 riksdaler per kvartal på hans lön som modern fick till barnet . Denna piga var Catharina Börjesdotter och var född 4 Maj 1816 på Öckerö Sörgård. Catharina stannade på Vinga i åtta år. Hon lämnade pojken Cornelius som han hette, till sin syster Gustava som var gift på Hönö och hon uppfostra honom.

Annikas första barn Karl kallades "Vinga-Kalle" blev gift på Fotö med Elisabet Larsdotter och de fick 7 barn, några av dem dog i unga år. De barn som växte upp var:

Oskar Levin Krook gift med Josefina Alexia Jansson Fotö

Anna Josefina gift med Karl Julius Börjesson från Rörö

Julia Ulrika gift med Hilmer Jansson från Fotö

Maria Teresia gift med Albin Mellgren från Öckerö

Den andre sonen Petter Edvard blev gift med Albertina Zachrisdotter från Knippla de fick 10 barn. Olof och Annicka flyttade till Knippla 1868 då hade hon varit på Vinga i 26 år. Där dog hon 14 juni 1883 och Olof dog 1903 den 6 mars.

Cornelius blev gift med Britta Cajsa Bryngelsson från Rörö och de fick 5 barn, fyra av dem bildade senare familjer på Hönö:

Erik Gottfrid f.1889 (Stavamors Erik) gift med Hilma Justina Bryngelsson. Barn: Holger, Tage och Valter Corneliusson som hade fiskebåten "Vinga". Kanske båten kallades för Vinga för att deras farfar blev född där.

Klara Benedikta f 1891 gift med John Alexius Johansson

Ellen Gustava f 1894 gift med August Martin Larsson (August i Lucka)

Maria Chatarina f 1896 gift med Emil Hörnberg

Så det är en hel del Öbor som härstammar från Olof Persson, Annicka Eriksson och Catharina Börjesdotter.

Julottebesök i Öckerö kyrka 1948

Insänt av Sigvard Torgersson

"Nå, ska du följa mä´ t´e Julotta?" frågar min syster från dörren, sedan hon tänt taklampan och konstaterat att det krävdes mer än ljus för att väcka mej. Jag tittar på klockan, som

visar fyra minuter över fem, vänder mej mot väggen för att slippa ljuset och helst somna om, men det tillåts jag inte att göra utan motvilligt kommer jag mej ur sängen, får tvättat sömnen ur

ögonen, plockar nålarna ur julklappsskjortan, sätter i manchett- och kragknappar, sätter på löskragen och knyter slipsen och börjar lyssna.

Utifrån hörs det dova dunkandet av en 120-hästkrafts Bolindermotor. Ett ögonblick tror jag att sömnen övermannat mej på nytt, ty jag vet att ingen av knipplabåtarna är utrustad med sådan maskin. Men plötsligt förstår jag : på Hyppeln finns tre stycken 120-hästare. Vilka andra än hyplarna skulle förresten vara så tidiga av sig ?. Knappast knipplaborna i alla fall. Det avlägsna motorljudet visar också att Julaftonens sagolikt vackra väder håller i sig.

Jag tömmer tre koppar kaffe och undrar om det ska räcka för att hålla mej vaken hela predikan. Nå. lite hjälp ska väl Komminister Gustavsson kunna ge, hoppas jag.

Emellertid har klockan blivit tio minuter i sex, vilket innebär, att jag väl påpälsad hunnit ut på yttertrappan, betraktar den avtagande månskärnan, den klara stjärnhimlen och de gulröda stjärnor som lyser i stugornas bästarumsfönster. Samhället verkar i sin tysthet djupt sovande, men ljusen i en del fönster förråder att så ej är fallet och nu startas "Clippers" maskin och omtalar för öns befolkning , att ska man med till Julottan är det mycket hög tid att begiva sig hemifrån.

Tio minuter senare är vi på väg ut ur hamnen. Rörös "Laval" är strax före oss, men från Björkö syns intet livstecken. Förmodligen är deras vanor besläktade med hyplarnas. Från Hälsö styr "Sidney" ut och lägger sig i kölvattnet på "Clipper utan att göra något försök att gå förbi, väl vetande att krafterna måste sparas till hemresan. Vid Björnhuvudet ligger inte bara Hyppelns "Tessin" utan även Björköns "Nordland", medan "Laval" föredrar Öckerö hamn.

Fem minuter över halv sju inträder vi i en av vänstra sidans bänkrader strax framom läktaren, sedan jag

konstaterat, att det sitter två äldre damer längst in i bänken, vilket garanterar att ingen kommer att tränga sig in från det hållet.

Tio minuter i sju börjar den bonjourklädd kyrkvärden placera ut stolar i den välbesatta kyrkan, och i väntan på att klockan ska bli sju studerar jag de vackra takmålningarna. Samtidigt drar jag mej till minnes förra årets Julotta och den underbara predikan Komminister Franck då höll. Hur han utgående från orden : "Varden icke förskräcka, ty se jag bådard eder en stor glädje", talade om den sanna julglädjen.

Den vita moraklockans sju slag, kyrkklockornas klang och orgelns brus tystar sorlet i den fullsatta kyrkan och bereder väg för julpsalmen nr ett. Församlingen lyssnar sedan beundrande till Gustavssons vackra sång men undrande till valet av predikotext : Johannes Uppenbarelse 3 kap. 20 vers : "Se jag står för dörren och klappar, om någon lyssnar till min röst och upplåter dörren, så ska jag gå in till honom och hålla måltid med honom".

Prästen predikar med stor inlevelse och fångar verkligen sin församling, men predikan innehåller ingenting om den samma julglädjen. Däremot uppfattar jag delar av predikan som en uppmaning till den talrika ungdomen att besöka kyrkan lite oftare. Men det är kanske bara en tanke jag får.

Alltnog, Gustafssons livfulla framförande, gestikulerande och varierande tonstyrka håller församlingen klarvaken,, men när äntligen predikan tar slut fem minuter över åtta kommer rektionen. Som en man sjunker församlingen ihop och när har väl en mer andaktsfull bön förrättats, körens framträdande varit mer efterlängtd och slutpsalmen mer flerstämmig ?

Väl utanför kyrkan stannar jag och betraktar den livliga herrtrafiken till det lilla bihanget i stenvuren vid sidan om

trappan. Temperaturen är nog fortfarande 3-4 grader under noll, men i den vackra julmorgonen vill de flesta vara uppe på däck för att avnjuta den stundande kappkörningen. Nisse vet vad "Clipper" går för och ställer sig med ett segervisst leende i styrhytten. Osvald låter "Tessin" ge sig utan strid, medan Filip kämpar tappert men fåfängt i hytten på "Nordland", som har svårt att hålla rätt kurs. "Sidney" har redan i starten blivit efter och "Laval" tycks ha skaffat sig ett betryggande försprång, men vid Stuvö

har "Clippers" glupsk julaptit slukat även den biten.

Men nu fångas det största intresset av sillen som hoppar och välver i den spegelblanka vattenytan. Från sillen leds tankarna till det väntande frukostbordet, som småningom aväts medan de första solstrålarna banar sig väg genom det tunna morgondiset och lockar ut till promenad.

Knippla Juldagen

1948

Sigvard

Torgersson

Med gangsters på lastrummet

I maj 1922 stävade fiskebåten GG 395 från Hönö helt fredligt omkring bland sina vitbröstade systerskepp på Nordsjön. Skeppare var Johan Johansson och ärendet naturligtvis fiske. I juli året därpå bordades samma fartyg utanför USA:5 östkust av revolverbeväpnade italienare, som surrade en av de ombordvarande vid masten och länsade rummet på dess innehåll. Det var whisky! Och rusdrycksförbud rådde i den stora republiken. En så häpnadsväckande scenförändring tarvar sin förklaring, och skepparen får själv berätta.

Den nu 78-årige Johan Johansson i Hönö Klova eller Johan på Hall, som han kallas av de äldre efter namnet på föräldrahemmet, har inte svårt att

däck och whisky i

komma igång med skildringen av sitt livs äventyr.

Summariskt bestod detta i, att Johansson och hans fem medhjälpare på mf. "Carnegie" plötsligt satte kurs västerut mot amerikanska vatten för att fiska. Och det var den andra märkliga händelsen i detta fartygs loggbok. Den första noterades strax innan, när båten anlöpte engelsk hamn för att avyttra sin fångst. Det hade ingen västkustfiskare gjort dessförinnan.

Marocko eller USA, det var frågan

Fisket gick skralt på Nord sjön i början av 20-talet. Men oräddheten och äventyrlusten ombord på "Carnegie" var utan vank och lyte. När så rådgivare i Hull prisade

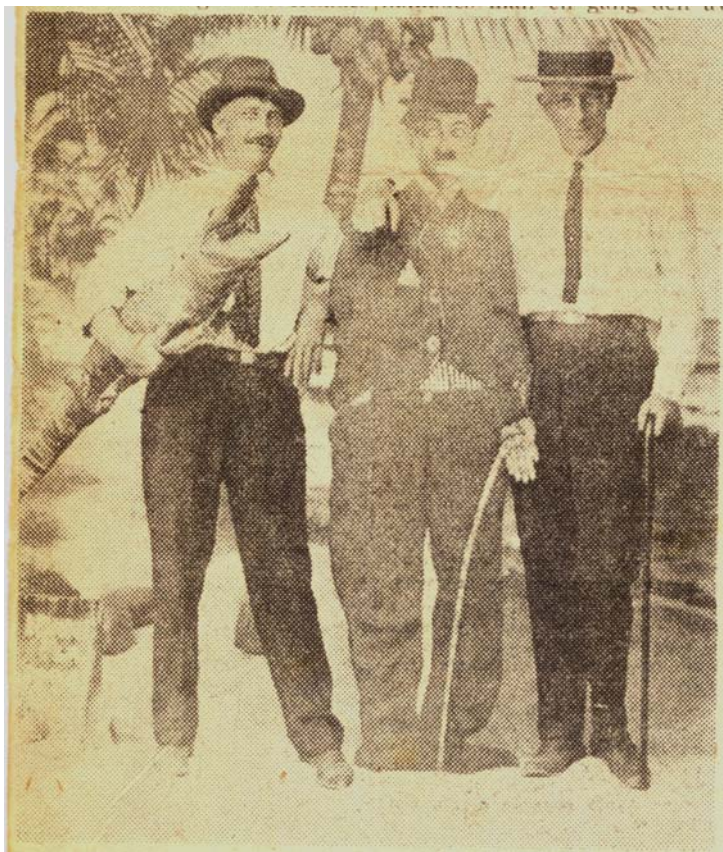
Att lägga av arbetet kan Johan på Hall, trots sina år, inte tänka sig. Nu för tiden är det mest snickeriverktygen som kommer i bruk

fiskelyckan utanför Marocko, spetsade våra vikingar öronen och tyckte det lät lockande. Men amerikanska kusten var ändå nummer ett, sades det, och så fattade man beslut. Från Dover gick brev till häpnande Hönö. Kurs västerut mot New York, löd den fantastiska nyheten. I tjuugoett dygn seglades det oförtrutet västvärt och på den tjuguförsta dagens morgon låg hönöbåten på Halifax redd om också med spjälkad mesanbom som minne av Atlantens vresiga lynne. Annars allt väl.

Så skulle det äntligen börja det utlovade guldgrävarlivet till havs. Men redan den första kontakten med myndigheterna gav nedslående besked. Visst fick utlännningar fiska. Så mycket de ville utanför tremilsgränsen. Försök bara inte sälja i amerikanska hamnar, rådde man. För det var klart lagbrott. Genom förhandlingar utverkades att den redan vunna fångsten kunde avyttras i New York. Men det var en välvilja, som inte blev bestående, och därmed var det obönhörligen slut med fisket.

Inget snack här, för då skjuter jag!

Sex man måste emellertid leva, och för återvändo fanns ännu ingen lust. Lite fraktfarter gick förstås att få, med det var den rejäla kosingen, som hägrade. Efter diverse småjobb trodde Johan

Johansson och hans mannar, att de fått korn på de verkligt givande uppdragen.

Det dök upp en svensktalande halvherre, som kallade sig John Edwards. Hans förslag gick ut på, att "Carnegie" skulle segla whisky från

Bahamas-öarna till New York. Förbud rådde i Staterna, och spriten var en begärlig underbordetsartikel.

Svenskarna skulle inte behöva ta några risker. Det gällde bara att föra fluidet till angiven destination, där småbåtar kunde möta för lossning av det röksmakande godset. Man slog till. Nöden har ju ingen lag. Och det gick

bra samt gav "många pengar!"

Nästa uppdragsgivare i samma bransch var irländaren Duffee, som höll restaurang i Brooklyn. Denne hade för vana att följa med på resorna, trots att han led svårt av sjön. Så nalkades man en gång den avtalade mötesplatsen där en kutter redan bidade. GG395 strök upp långskepps och stoppade maskinen.

Det skulle man inte ha gjort. För så snart två man från kuttern - italienare till typen - fått benen över Hönöbåtens reling, höjde de revolverar mot de överrumplade svenskarna.

-Inget snack' här för då skjuter jag, förtydligade den ene av dem sina avsikter.

Duffee blev fastsurrad vid masten på äkta sjöovarmånér och Whiskylådorna lämpades resolut över till kuttern som kokett guppade. Snart drog de sig undan med sitt rov.

-Si, det blir jag aldrig rätt klok på, säger Johan på Hall, om det var en personlig hämndakt mot irländaren eller en simpel piratkupp. Duffee kommenterade aldrig denna episod med ett ord. Att den skulle ge eftersmak, anande de ännu inte.

500 dollar per kines ett anständigt förslag.

Kort efter Bahamaresornas bråda slut föreslog en mindre nogräknad fabrikör att den svenska fiskebåten för hans räkning skulle smugla in kineser till Staterna och på så sätt förse affärsmannen med billig arbetskraft. Ett fyrtiotal gulingar borde man kunna dölja på "Carnegie" ansåg han och efter väl förrättat värv skulle skepparen ha att emotse en dusör av 500 dollar per kines. Att Johan på Hall sa ett bestämt nej till detta skumraskföretag, kunde yankeen inte fatta.

- Men 500 är absolut ett anständigt förslag, insisterade denne, fast förgäves.

att erkänna brott mot USA:s lag. Varför han ostraffad fick återvända till sitt fartyg. Detta hade under tiden belägrats av nitiska tulltjänstemän, som bara avvaktade skepparens återkomst för att få börja sin undersökning av den förmenta smugelbåten.

-Ja, snoka I från för till akter, rådde Johan övermodigt tullnärerna. Den säkra hållningen övertygade dem om, att han hade rent mjöl i påsen.

Svenskarna valde i fortsättningen uppdrag av oskyldigare art. Det gav mindre i pengar men mer av trivsel. Näringsfånget bestod nu huvudsakligen i att frakta bananer från Mellanamerika och Västindien till Florida. Det blev

strandhugg i

Porto Limon och den från Columbia-historien bekanta platsen Baracoa. Och från Honduras minns skepparen att man fick använda fotogen i ansiktet mot moskiterna.

En annan besvärlighet var tvånget att skaffa GG 395 behörighetsbevis för att angöra de olika hamnarna i fraktfart. Men som regel tillhandahöll någon tjänstvillig tullnär detta papper mot en diskret handtryckning av 20 dollar. Det var likadant överallt, påstår Johan på Hall.

Så gick färden än en gång norr över till Brooklyn. Och på svenska konsulatet där väntade en stämning till domstolen vid 23:e gatan, där man hade whiskytransporterna i gott minne. Generalkonsuln, som hette Lamm och var mycket förstående, bistod sin landsman . Och denne kom sig inte riktigt för

-Och di hade sannerligen fått börra på flera ställen för att hitta nåt den gången, myser skepparen.

Reseäventyren sträckte sig över en tid av två år. Dagen före midsommaraftonen 1924 dunkade Carnegies motor åter i hamnen vid Klova. Och att hela Hönö, då stod och viftade på kajen behöver inte betvivlas.

Audio.

Som framgår av berättelsen ovan, så förstår man att Johan var en orädd och äventyrlig person. Detta fick ju också hans familj erfara som han lämnade när han började sin amerikaresa. Det skulle dröja mer än två år innan de sågs igen. En av pojarna följde med på resan och stannade kvar i Amerika och gifte sig där och

bildade familj. Johan och Olga hade sammanlagt sex barn. Det finns naturligtvis mycket mer att berätta om Johan och hur det gick för hans barn. En av hans döttrar, Jenny, lever fortfarande och är 96 år gammal. Hon bor på Solhöjden, pratar gärna med besökare och håller reda på vad som händer runtom. Hon minns mycket väl tiden då de lämnades ensamma och pappan reste till Amerika. Johan blev över 100 år gammal och då var det stort kalas på Solhöjden. Men av hans äventyrlust såg man inte så mycket den dagen

Red

Johan på Halls hustru Olga till höger med sin syster Susanna till vänster

---

Gustava Gillholm – en avskrift av en tidningsartikel

Insänt av Bengt Knutsson

Den 3 februari 1937 fyllde Gustava Gillholm 100 år och dog den 26 september samma år. Fredagen den 29 januari, veckan innan hon fyllde år, var en intervju med henne införd i GöteborgsTrakten och hon berättade då mycket intressanta saker från sin barndom.

Hon var född i Skarvik, fadern Elias Jonsson var av finländsk börd. Han var fiskare och blev 86 år och modern blev 73 år, en av hennes bröder blev 85 år och en syster över 80 år. Hon vigdes med Edvard Gillholm, som idkade såväl fiske som fraktfart på Väneren, han dog 1917 nära 79 år gammal.

Gustava hade aldrig gått i någon skola av den anledningen att hon var 14 dagar för gammal när denna reform infördes. Men hon var nöjd

ändå, inte för att slippa skolan utan därför att hennes mor lärde henne läsa medan hon spann hampa och den lilla Gustava satt på en pall bredvid henne. Däremot har hon aldrig lärt sig skriva men väl att läsa såväl skrivet som tryckt. Sin bibel och psalmbok har hon studerat så grundligt att både präster och predikanter förvånat sig över hennes beläsenhet och goda hågkomst. Utom en mängd psalmer kan hon citera långa stycken ur bibeln. Efter att ha konfirmerats av prosten Carl Gustav Schoug, hade hon ett år plats hos fyrmästare Larsson på Vinga. Hon var då 21 år. Som det var ont om karlar på Vinga vid denna tiden fick hon ibland hjälpa till att sköta såväl fyren som mistluren och vid besök hos telegrafisten August Borg i Björlanda

kom understundom på hennes lott att ta hand om den optiska telegraf som var placerad på ett högt berg dit man fick ta sig upp på en stege. Från Vingatiden har hon att berätta om infrusna fartyg som lågo kvar så länge att man måste gå ut till dem med mat i avvaktan på att isräna skulle hinna sågas ända inifrån Carnegiska bruket. Det är inget jäkt på den tiden skulle man till staden var det att invänta att någon båt skulle in med fisk och om ingen båt kom fick man gå upp på bergen och hålla utkik på nordbönnerna, som seglade förbi eller skulle in till Björkö för att få agnsill. Dessa voro i allmänhet från Klädesholmen, Rönnäng och Skärhamn. En bland de snällaste var Jonas från Rossö, det var en 60-årig gubbe som i sin stora båt tog med mången Björköbo in till Göteborg. Han tog ingen avgift utan bjöd på mat istället. Under tofterna i båten hade han skåp där det fanns bröd, smör, ost och fläsk, och han kokade kaffe som han bjöd passagerarna på. Gustava kom till Göteborg första gången när hon var tio år gammal. De lade till vid Gustav Adolfs torg där den s.k. fiskeflottan var belägen. Den utgjordes av några plankor som flöt på vattnet i kanalen och så särdeles många köpare kunde inte samtidigt använda sig av den.

Det kunde vara riskabelt med stadsresorna. Man satt på tofterna med sill och vatten till knäna då det blåste som värst. Klippan var den enda bryggan man kunde angöra i älvmyrningen men det var förbud att landstiga där. Det hände dock att bryggan kunde anlitas i hårt väder. En gång hann man inte längre än till Älvsborg då en hård östan kom med hagelbyar på våren och vattenfylld båt så att relingen låg i vattenbrynet. Gustava var den enda kvinnliga passageraren och karlarna tömde sina mattinor i hennes knä och

öste vatten med tinorna tills båten höll sig flytande.

En annan gång tog man iland vid Knippleholmen för att länsa båten och fruntimren fingo under tiden gå upp på holmen där deras våta kjolar frös och bildade krinoliner runt dem. Stormen fortfor så att båten ej kunde återvända hem sedan fisken var såld varför Gustava som hade sin man liggande sjuk i nervfeber måste åka med en hisingsbonde och sedan taga sig hem över Björköfjorden. Vid hemkomsten sjuknade även hon och måste för första gången i sitt liv anlita läkare, doktor Nilsson från Göteborg.

På en fråga hur hon burit sig åt att bli så gammal svarade hon: "Jag har slitit och arbetat hela mitt liv och aldrig sparat mig på något sätt eller varit pjoskig varken beträffande mat eller kläder". Ännu 84 år stickade hon ett stort sängtäcke. I sin ungdom spann hon hampa och vävde segel av garnet. Tyget liknade säckväv och även om man slog till ganska kraftigt blev det nödvändigt att under seglatser vid uppehållsväder stänka vatten på det för att få det något så när tätt. Impregnerad segelduk fanns inte på den tiden.

Ännu på ålderdomen var hon även duktig att sticka strumpor samt binda ylletröjor i röda svarta och blå färger. Tidigt spann hon även ull av egna får, band vadar garn m.m.

Bland de största händelserna från hennes barndom var då hon såg den första ångbåten. Den kom norrifrån och passerade genom sundet, men lade inte till. Springande i bergen följde emellertid en barnflock den med ögonen så länge den kunde synas. Den låg mycket lägre på vattnet än den unga Gustava i sin fantasi föreställt sig men röken nådde oanad höjd. Namnet kan hon ej erinra sig men det var det samma som redarens. I sitt barnsliga oförstånd gav hon ej akt på om det var en hjulångare eller huruvida den drevs med propeller.

Att fiskebåtarna skulle få propeller kunde hon inte tänka sig då man "i stilla bleget" fick ro mellan öarna och Göteborg mestadels var det dock karlarna som skötte om denna syssla men de voro ju inte alltid till hands. Då de skulle till staden med fångsterna passade fruarna på att följa med för att göra inköp av sådant som ej gick att få genom skickebud. Det fanns nämligen då ingen affär på ön. Först långt senare började två systrar Möller, härstammande från en under stora sillfisket inflyttad tysk familj, att hemtaga specerivaror från Göteborg till försäljning bland öborna. I brist på våg och enär det skulle vara svårt att väga upp i fjärdedelar av socker och kaffe på betsmän, slog leverantörerna i Göteborg in varorna i paket av nämnda vikt.

Det gällde att inte glömma något vid stadsbesöket allra minst tändstickor. Innan dessa kommo till slog man eld med stål och flinta och uppsamlade gnistor i "sköre" dvs fnöske som skavdes av tyg eller dyl. På den tiden var det ej ovanligt att elden dog ut i flera av det dussintal stugor som då fanns på ön och som det var en besvärlig procedur med stål, flinta och fnöske föredrog man att hålla utkik på grannarnas skorstenar och där det först rök, dit gick man för att "låna värme" varvid med fördel användes en träsko vari den lånade glöden placerades. Man fick sedan skynda sig hem och skaka något på träskon under vägen så att ej glöden brände alltför stora hålor i den. Genom att tån hölls mot vinden eller i färdriktningen skyddades glöden rätt bra från att förkolna, bättre än om de hämtats på en öppen skovel. Ibland tröt mjölet i stugorna och ville man då ej låna av någon granne var det att se sig om efter någon seglare som skulle till stan eller också fick man ge sig över till Hisingen där såd kunde erhållas för att malas i den gamla kvarn som ännu för ca 30 år sedan fanns på ön.

Stadsresorna var angenäma avbrott i vardagslivet men inbringade inte alltid så mycket. Ett vadslag om tolv man kunde på en dag fylla en båt med sill motsvarande ungefär en låda per man men ofta blev det ej fullt 1 kr på var och en vid delningen. Sean fångsterna sålts tog man in över natten hos fru Hagman i Rosenlund. Hagmanskan, kallad, och hade där riktigt trevligt för en ringa penning. Men det var blott damer och bättre folk som fick komma dit. De andra logerades in i en annan byggnad som liknade en lada och hade ett ränne där karlarna sovo om de voro så pass nyktra att de kunde taga sig upp dit. Ingen avgift erlades för logiet men lokalen under fick härigenom en stor kundkrets som rekvirerades inte blott mat och kaffe utan även brännvin.

Det var inte heller så trevligt att anträda hemfärden över sjön i sällskap med berusade karlar, särskilt i storm och många voro också de som drucknade på stadsvägen. Det var inte nog med krogarna i staden utan sådana funnos även vid Stora Varholmen, i Kalvsund och på Hälsö. Brännvinet var billigt på den tiden och hade man inga pengar lämnades den begärliga drycken på kredit.

Hon mindes också tranlampornas tid. Tranen kokade man själv av fisklever och sälspäck och det gör somliga fortfarande men blott för att smörja sina stövlar, om dessa inte är av gummi. Sedan kom gaslamporna som voro behagligare att se vid men rätt riskabla. Talgljus voro mindre vanliga än på landsbygden, beroende på bristande tillgång på råvara.

I staden har hon inte varit sedan bilarna kommo till men nyligen passerade en fiskhandlare med in bil utanför fönstret och även hade hon sett ett par lastbilar som var i färd med att grusa stora landsvägen där i hennes barndom endast en gångstig gick fram.

Hon mindes mycket väl öns sista ryggåsstuga som gick under namnet stenkistan enär väggarna voro av sten. Den innehöll rum och kök och där bodde två familjer som voro så fattiga att husgeråd och matvaror inrymdes i två trälådor, vilka öppnades vid måltiderna och tjänstgjorde som bord för familjemedlemmarna i brist på stolar stodo runt omkring.

Medan de bättre bemedlade köpte brännstov från Inland för ett par kronor lasset plockade andra vrakstumpar vid stranden eller tog kospillning till bränsle.

Det gick nämligen månader utan att man hade någon inkomst av fisket men fanns det blott fisk att få kunde man alltid byta till sig förnödenheter.

Förr fick folk arbeta för maten säger hon, men nu håller fruntimren bara i ordning i hemmen. Det var inte så noga förr i världen. Hon var nöjd med tillvaron och hennes minne är gott, hörseln har avtagit de senaste åren och hon har varit sängliggande den senaste tiden, i sanning en pigg hundring.

Några Personalia

Åbohustru Anna Christina Andersdotter
Andersson
Grötö
Cornelildotter
f. 1837-04-11 ?
d. 1859-12-17

Far: Johan Emanuel

Mor: Johanna

Buskär Styrö förs.

Personalia 26-12-1859

Så vare du oss helig du dödens örtagård, hvaruti jemväl idag lik jordats Dina land äro lätt odlade. Vi betrakte kyrkogårdens förgängliga inskrifter vi läste namnen på de utsådda växterna. Kanske snart skall eget namn förenas med neml. dessa. Måtte det finnas icke endast på den vittrande grafsten eller det multnande träkorset utan i lifsens bok af Jesus vår frälsare inskrivet.

Hustrun Anna Christina Andersdotter från Grötö föddes på Käsö i Styrö förs. den 11 april 1837 och döptes i den församlingen d. 14 i samma månad. Föräldrarne Fyrmästaren Johan Emanuel Andersson och Johanna Corneliidr på Buskär. Vid neml. den tid hon där vistades läste hon sig fram till den Heliga Nattvarden. Var stadigt hemma hos föräldrarne tills hon den 15 Maj 1856 blev sammanvigd med dåvarande hemmasonen oah nu sörjande enklingen Lars Berntsson på Grötö. Hennes vandel har varit Christlig, hvarmed hon förenat nådemedeles ordentliga bruk. Hennes helsa i hela tiden ända tills i torsdn den 8 Dennes, då hon insjuknade och förlöstes med en välskapad dotter, hvilken den 11 Dennes i dopet fick namnet Sophia Amalia. Ett par dagar efter barnets födelse syntes hon tillfriskna men sedermera tilltog en gastrisk sjukdom ganska våldsamt och

gjorde slut på hennes jordiska lif. Lördagen d.17de Dennes kl 11 om aftonen sedan hon lefvat 22 år 8 mån och 6 dagar. Hon är djupt saknad af äfven sitt efter levande barn Johan Albert Laurentius, hvilken gosse blifver 2ne år gammal d. 6 te nästkommande mars Djupt är hon sörjd af jemvel sine hulde föräldrar

Sofve hon i frid och ro

Hustru Johanna Andersdotter
Fotö
f. 1812-06-24
d. 1841-10-13

Far: Anders Torgersson
Mor: Britta Caisa Hansdotter
Hyppeln

Personalia

Aflidna Hustrun Johanna Andersdotter från Fogdö föddes på Hyppel Midsommardagen den 24 Junii 1812. Föräldrarne Anders Torgersson och Britta Caisa Hansdotter på sistnämnda ställe upfostrade henne christeligen. Såsom yngling (står faktiskt yngling i originalet) flyttade hon i tjänst på Rörö, Ryd, Öckerö och Fogdö. På denna sistnämnda ö ingick hon egta förbund med dåvarande ungarlen Anders Andreasson derstädes, Hösttiden för 5 år tillbaka. Under tidens lopp hafva de sett sina 3 barn bland hvilka en gosse och en flicka äro redan döda Sådeles blott ett meml. 3 årige sonen Andreas lefver. Med nådemedlens bruk har bemälda Johanna förenat en dygdig vandel, varit god maka och en huld moder, haft såvida beständig stark helsa intill emot slutet av livstiden. På vid pass de 2 sista månaderna hafva barnvärkar 3 serskilda tillfällen före sistlidna vecka allvarligen inställt sig och likväl gått öfver igen så att hon mellan hvarje omgång varit i betydligen långa mellantiden frisk återställd men i Fredags 8 dagar vid middagen blef hon åter barnsjuk och dog oförlöst i sistl. måndags otta kl.2 f.m. och hade då blott uplevvat åldern 29 år 2 mån och 21 dagar och besynnerliqen märkvärdigt är att också hennes mor aflidit i barnsnöd.

Det behövs ej ord för att i detta ögonblick stämma oss till sorg. Till hvar hjerta talar ömt grafvens hämte. Ett stilla kensligt lif har gått all verdens väg. En man är övergifven af den trogna Ledsagarinnan, hvilken med honom delade nöd och lust. Se vi den lille gossen utsträcka sina armar efter modren så upröras ännu häftigare våra mänskliga känslor och vi sjunka i bedröfvese. Blott förgängliga delen är oss ännu nära Anden är i höjden. Själens hennes är icke mera här nere. Flyten då sakta i tårar! Men du ljusens fader mildre den bittra saknaden och inse oss mer och mer nära det lyckliga landet hvarest vi skall återse allt hvad vi uti grafven förlorat

Sofve hon i frid och ro etc.

Malena Andersdotter

Far: Anders Andersson

Hönö Hult
f. 1816-04-14
d. 1834-01-03

Mor: Ingeborg Gunnarsdotter
Hönö Hult

Aflidna Malena Andersdotter föddes d. 8 april år 1816 i Hult .Föräldr. voro Anders Andersson och Ingeborg Gunnarsdotterhvilke bägge äro redan före dottern genom döden bortgångne . Hon befodrades till åtnjutande så väl af det ena som af det andra bland salighetens medel och år 1832 gick hon för första gången till Herrens Nattvard. Hade god helsa tills i sistledet år d. 18de Oct,då hon lades ned med en invärtes tärande sjukdom som föranledde hennes om några dar inbringade i det bekanta Salgrenska sjukhuset hvarefter hennes plågor väl till en del tycktes aftaga men de hafva dock sedermera hemma mer och mer tilltagit. Det yttre således åskådliga sjukdomstecknet bestod i en svulnad i högra delen af ansigtet, när ändteligen döden sig infann och gjorde slut på hennes kvalfulla belägenhet,hvilket skedde kl 12 om natten mellan den 5 och 6te. Dennes då hon upnått en ålder af blott 18 år på 3 månader nära.

Sofve hon i frid

Ur Göran Johanssons samling

Johannes på Hall på promenad

Johan på Hall